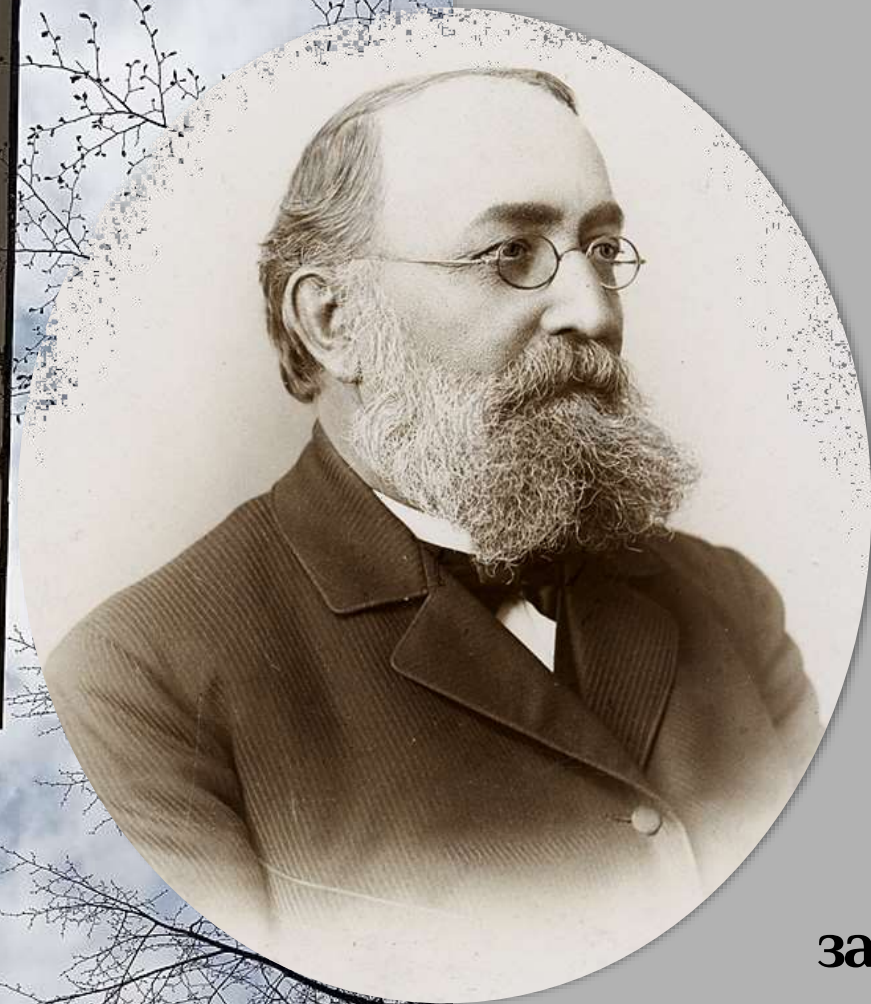

*Понов
Митрофан
Олексійович*

(1843 – 1907)

180 років з дня народження
завідувача кафедри анатомії людини (1888–1897),
професора, декана медичного факультету
Харківського університету

Видатний український анатом Митрофан Олексійович Попов народився 17 листопада 1843 р. у Харкові в купецькій родині

Середню освіту отримує у 1-й харківській гімназії

У 1861 р. юнак вступає на медичний факультет Харківського університету та закінчує його з відзнакою (1866)

Нині пр-т Героїв Харкова, 24

Після закінчення навчання Митрофан Олексійович вступає до Харківського медичного товариства, де приймає хворих і виконує обов'язки дільничного лікаря Харкова під час великої епідемії холери

З 1867 р. – помічник прозектора на кафедрі фізіологічної анатомії; читає лекції з анатомії для слухачок акушерства при Харківському земському повивальному училищі

У 1870 р. М.О. Попов складає докторантський іспит. Професор анатомії І.К. Вагнер запропонує Раді університету направити науковця у відрядження за кордон на 2 роки для підготовки до звання професора

Харківське медичне товариство

Нині – Інститут мікробіологій і імунологій імені І.І. Мечникова

Й. Гіртль

Під час перебування за кордоном молодий вчений
удосконалює знання у Відні –
у Йозефа Гіртля й Карла Лангера, в Бонні –
у Макса Шульце, в Берліні — в лабораторії
професора Рудольфа Вірхова вивчає нормальну
та патологічну гістологію

Митрофан Олексійович знайомиться
з анатомічними музеями Бонна, Цюриха, Тьубінгена,
Женеви, Парижа, Амстердама, Лондона, Брюсселя

Р. Вірхов

У відрядженні М.О. Попов закінчує роботу над докторською дисертацією
за темою «Нерви жовчного міхура», яку захищає у 1872 р.

Митрофан Олексійович повертається з-за кордону та у 1874–1888 рр. працює помічником професора анатомії Харківського університету Івана Карловича Вагнера – служить прозектором на кафедрі патологічної анатомії. Вчений проводить практичні заняття зі студентами у морзі й одночасно читає першокурсникам остеологію (1875–1885)

І.К. Вагнер

М.О. Попов разом з І. К. Вагнером перекладає з німецької фундаментальний підручник Я. Генле «Нарис анатомії людини» (текст і атлас)

Митрофан Олексійович бере активну участь у наукових засіданнях Харківського медичного товариства

З 1885 р. – М.О. Попов читає паралельний курс анатомії як приват-доцент.
З 1888 р. – екстраординарний, з 1892 р. – ординарний професор
із фізіологічної анатомії

*Жартівливий знімок
зі скелетом (1893)*

Вчений очолював кафедру анатомії до 1897 р.
У цьому ж році на честь видатного анатома
Харківським університетом видано науковий
«Збірник на згадку про 30-річний ювілей
вченої та педагогічної діяльності
професора М.О. Попова»

Митрофан Олексійович викладав анатомію до 1901 р.,
але ще у 1902 р. читав 1 годину на тиждень
курс антропології

У 1901 р. – декан медичного факультету Імператорського Харківського університету

проф. Митрофан Олексійович

Митрофан Олексійович удосконалював вивчення периферичної нервової системи, розробляв нові методи її дослідження. Професор опублікував більше 50 праць, присвячених будові нервової системи, проблемам остеології, а також історії Харківського університету.

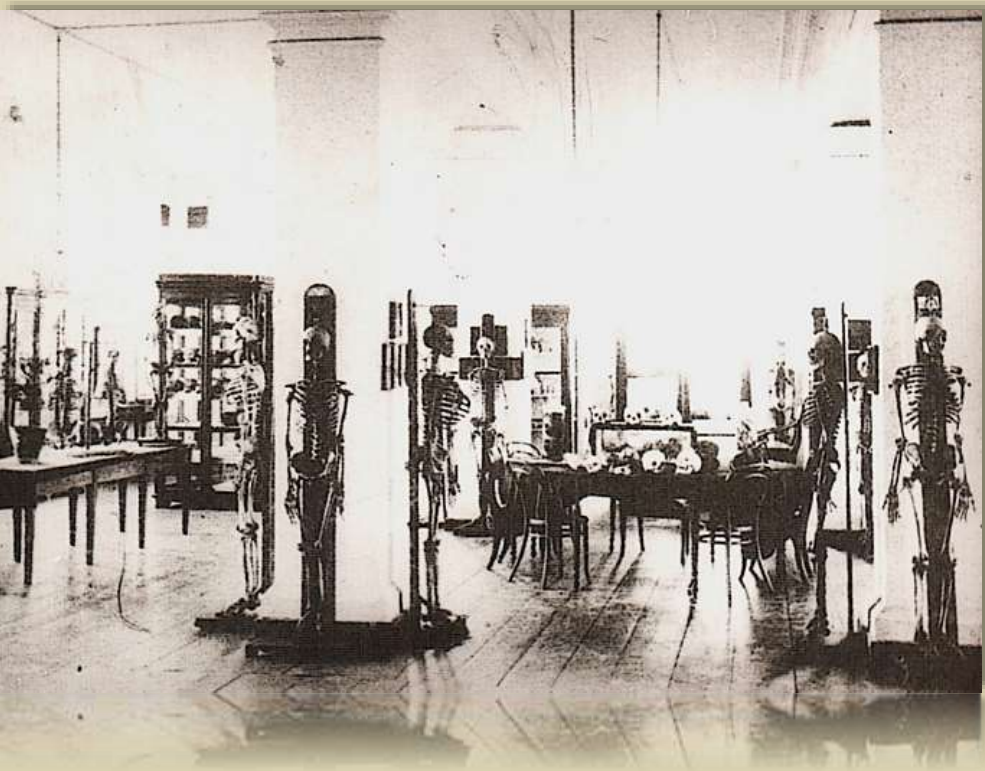
Вчений підготував 2-х докторів наук – О.К. Белоусова і О.О. Попова

Будівля анатомічного театру (1898)

О.К. Белоусов

Велику увагу професор приділяв колекціям навчального анатомічного музею, удосконаленню техніки бальзамування численних натуральних анатомічних препаратів органів та систем людини

*Музей анатомії КНМУ за часи
завідування М.О. Поповим*

Вчений створив велику колекцію черепів людей різного віку, статі та рас

В колекції зберігались штучно деформовані черепа, які знайшли при розкопках у Херсонесі. Експонати демонстрували аномалії та патології в їх будові

Митрофан Олексійович є автором книги «Медичний факультет Харківського університету за перші 100 років його існування (1805 – 1905)»

Професор склав історію медичного факультету, кафедри анатомії та анатомічного інституту, біографії професорів

**Нагороджений орденами
Святого Станіслава I ст.
та Святого Володимира**

**Митрофан Олексійович Попов помер 27 грудня 1905 р.
Похований на 13-му міському кладовищі Харкова**

Траці О.М. Попова
та література про нього
з фондів Наукової бібліотеки
Харківського національного
медичного університету
та інших бібліотек

ВЧЕНІ ХАРКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

1900 році, за вислугу 25 років викладачем в університеті, заслуженою професором. Усі інші викладачі кафедри були позаштатними. Завдання викладання дитячих хвороб у цей період можна уявити на основі інших позитивних питань про штатного професора кафедри, міністр зв'язу рішуче відхилив прохання Рад університету про виставлення штатного організаційного організатора встановлення лише у червні 1895 року, а з лютого того ж року кафедра позаштатного асистента.

Проф. М. Д. Пономарьов прийшов у посаду, але, виконуючи прохання факультету читати дитячі хвороби до 1903 року.

У Діаконі Пономарьов у 1905 році.

Професора М. Д. Пономарьова стосуються питання диференційної діагностики та лікування. Він керував викладацькою кафедрою педіатрії дитячих хвороб. Серед його наукових спадщини такі праці: «Болезни новорожденных» (1874), «Лечение заболеваний новорожденных» (1875).

Проф. М. Д. Пономарьов викладав дитячі хвороби у Харківському університеті з 1874 року, викладав історію педіатрії та педіатрію в Харківському університеті з 1874 року.

А. І. Колесніченко, З. П. Петрова.

Проф. Олександр Олександрович

19 листопада 1843 р., помер у 1907 році. Проф. анатомії з 1888 по 1897 рік. Заслужений професор Харківського університету (1900). Учень Д. Ф. Лейб-термана.

Праці: «Нерви жовтого пухляка» (1872), «Вивчення впливу у Харківському університеті» (1897). Учень Д. Ф. Лейб-термана.

Проф. М. О. Попов, кафедра анатомії та фізіології, викладав периферичні нерви, розробляючи нові методи й дослідження більше 50 праць, переважно з анатомії, фізіології, гістології й, особливо, анатомії університету. Він підготував двох докторів: К. Белоусова (1889) і О. О. Попова (1900).

М. О. Попов працював над питаннями процесу, а також над питаннями та колекцією анатомічного музею.

Проф. М. О. Попов працював над питаннями та колекцією анатомічного музею. Він зібрав колекцію черепів різних віку, статі, різних рас. В його колекції черепи, знайдені при розкопках на Херсонесі. Частина колекції знаходиться в музеї черепів, а також його патологію. Разом з І. К. Шар-говым російську мову фундаментальний підручник Я. Генде «Очерк анатомії і фізіології». М. О. Попов — активний учасник наукових засідань Харківського товариства. На честь 30-річного ювілею діяльності вченого університету був виданий науковий збірник «Сборник в память 30-летнего юбилея профессора М. А. Попова» (1897).

В. М. Лупир, В. В. Бобін

М. О. Попов

61(092) В

Лупир В. М.

Попов Митрофан Олександрович / В. М. Лупир,

В. В. Бобін // Вчені Харківського державного

медичного університету. – Харків, 2003. – С. 76.

61(09) К

Лупир В. М.

Попов Митрофан Олексійович (1843 – 1907)

/ В. М. Лупир // Керівники вищої медичної школи:

Харківський національний медичний університет

/ за заг. ред. В. М. Лісового, В. А. Капустника,

Ж. М. Перцевої ; уклад.: Ж. М. Перцева, І. В. Киричок,

О. В. Семененко ; Харківський національний медичний

університет. – Харків : ХНМУ, 2020. – С. 47-48.

– URL:

<https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/28095>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
студентської науково-практичної конференції
«АНАТОМІЯ НА МЕЖІ ТИСЯЧОЛІТЬ»,
присвяченої 210-річчю з дня заснування
кафедри анатомії людини
20 квітня 2015 р.

Харків
1

ора и действительного статского советника, стал обладателем
ых орденов и наград, воспитал множество достойных ученых,
: в дальнейшем возглавили и кафедру нормальной анатомии и ряд
кафедр университета, являлись основателями различных
сний в медицине и были талантливыми учеными.

Доц. Шиян Д.Н., асс. Рыженкова И.В., Черный О.С.

ПОПОВ Митрофан Алексеевич
Возглавлял кафедру с 1888г. по
1997г.

В 2015 году исполняется 172 года
со дня рождения Митрофана
Алексеевича Попова, ученика Д.Ф.
Лямбли и И.К. Вагнера, доктора
медицины, заслуженного профессора
Харьковского университета (1900г.),
возглавлявшего кафедру нормальной
и человека Харьковского университета с 1888 по 1897. Родился
он Алексеевич в купеческой семье 17 ноября 1843 года в слободе
бухове, Купянского уезда, Харьковской губернии. «Не смотря на
не средства, отец мой старался дать всем детям элементарное
ание, с этой целью старшие четыре сына своевременно определены
уездные училища, а последние два Алексей и я в гимназию», -
сам Попов М.А. По окончании медицинского факультета
ского университета в 1866 году, Попов был удостоен звания
отличием и уездного врача. С того же года Митрофан Алексеевич

36

611(063) А

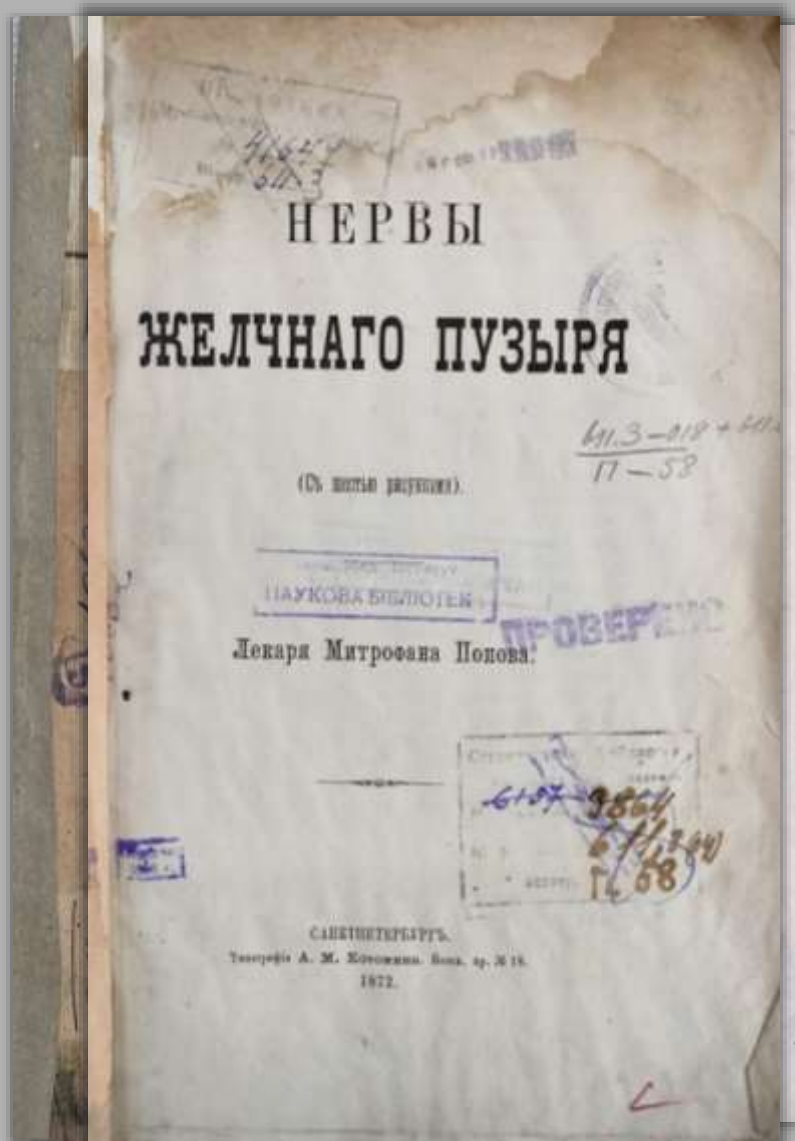
Шиян Д. Н.

Попов Митрофан Алексеевич возглавлял кафедру
с 1888 г. по 1897 г. / Д. Н. Шиян, Е. В. Гранина,
А. А. Мартыненко // Анатомія на межі тисячоліть :
матеріали студентської науково-практичної
конференції, присвяченої 210-річчю з дня
заснування кафедри анатомії людини, 20 квітня
2015 р. / Харківський національний медичний
університет. – Харків, 2015. – С. 36-38.

– URL:

<https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/10664>

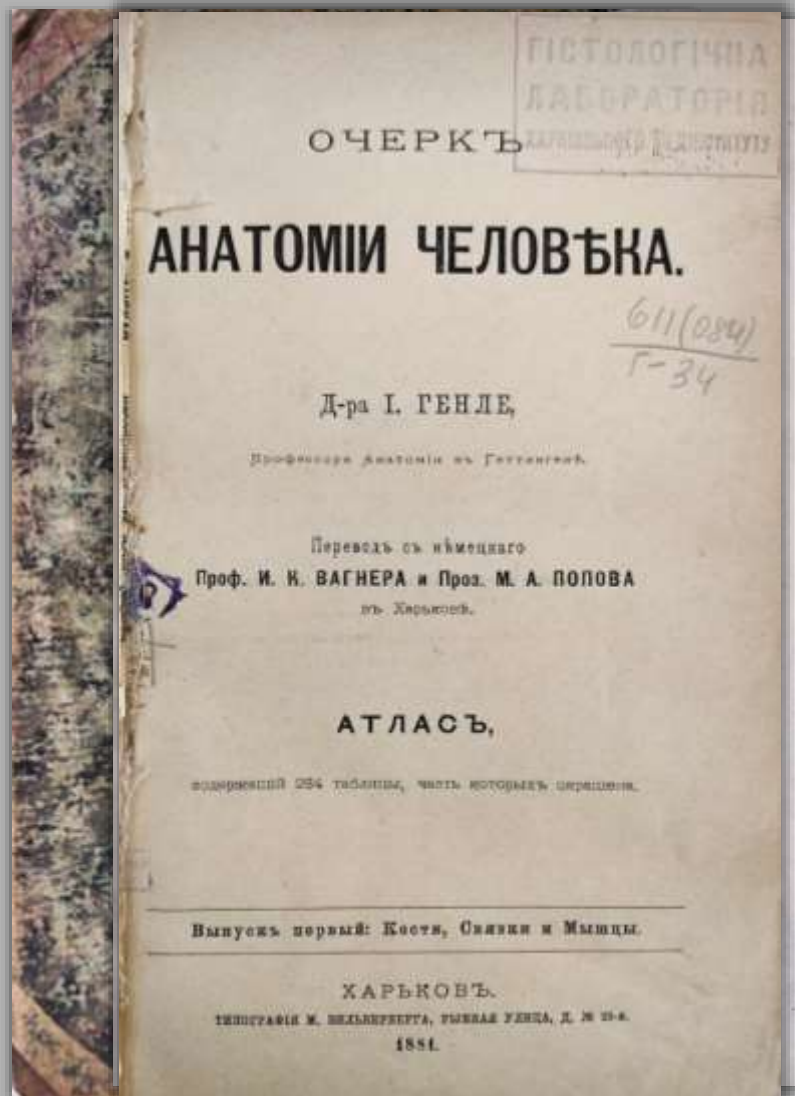
611.3 П

Попов М.

Нервы желчного пузыря / М. Попов

– С.-Петербургъ : Типографія А. М. Котомина, 1872. – 31 с.

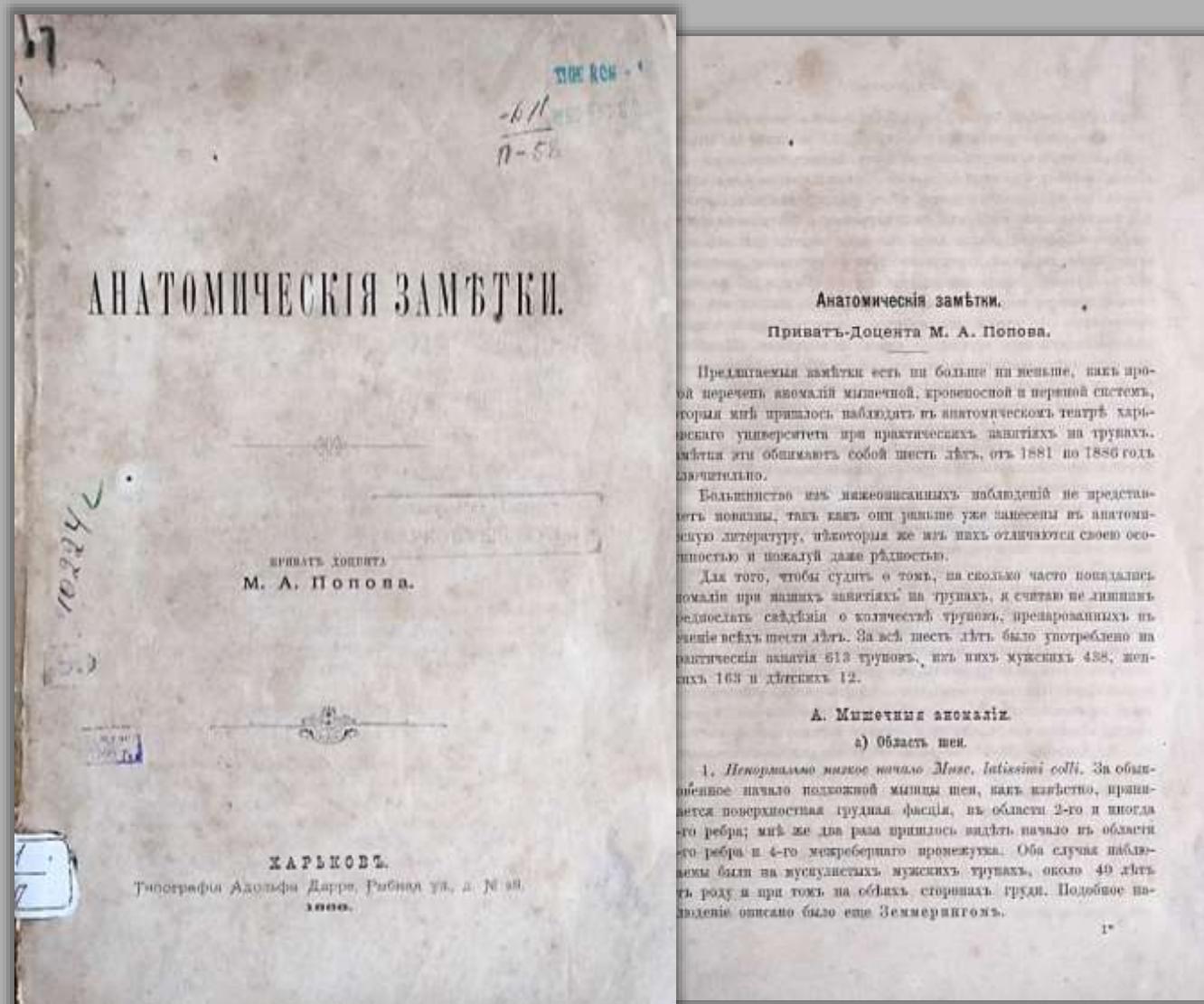

611(084) Г

Генле І.

Очеркъ анатоміи человѣка : атласъ. Вып. І. Кости, связки и мышцы / І. Генле ; пер. с нем. И. К. Вагнер, М. А. Попов. – Харьковъ : Типографія М. Зильберберга, 1881. – 526 с.

611 П

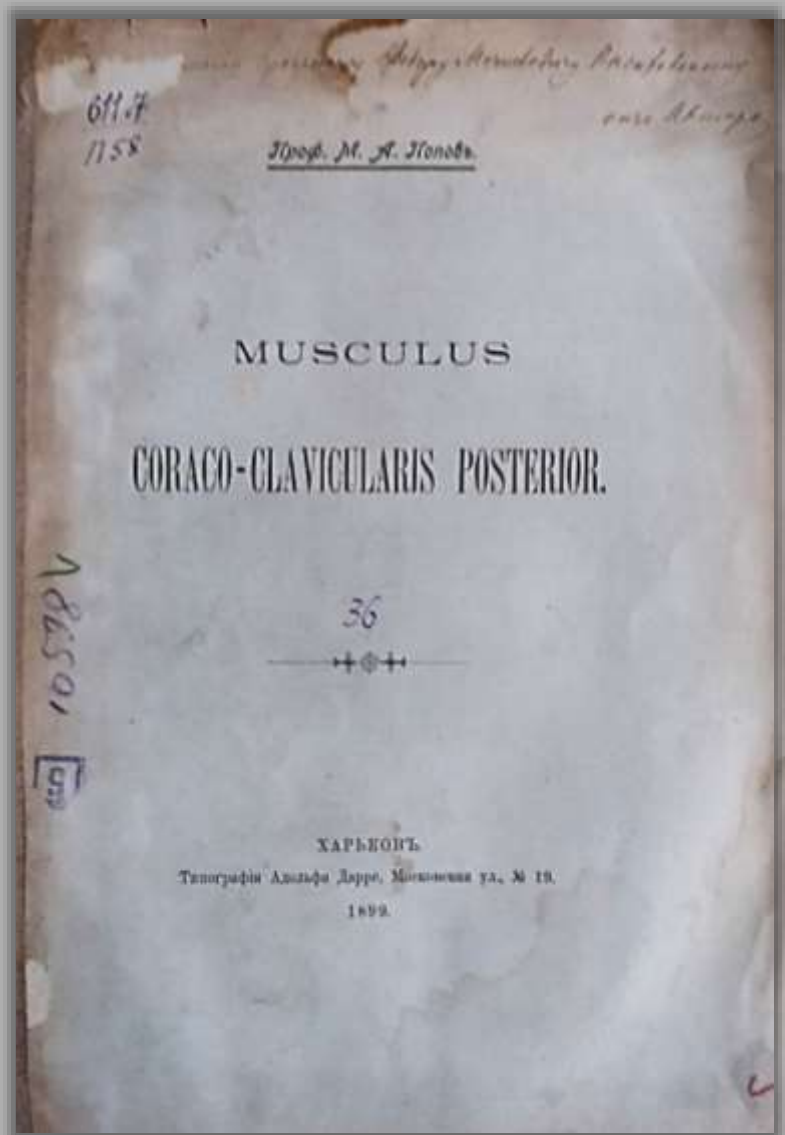
Попов М. А.

Анатомическія замѣтки / М. А. Попов.

– Харьковъ : Типографія Адольфа Дарре, 1888.

– 50 с.

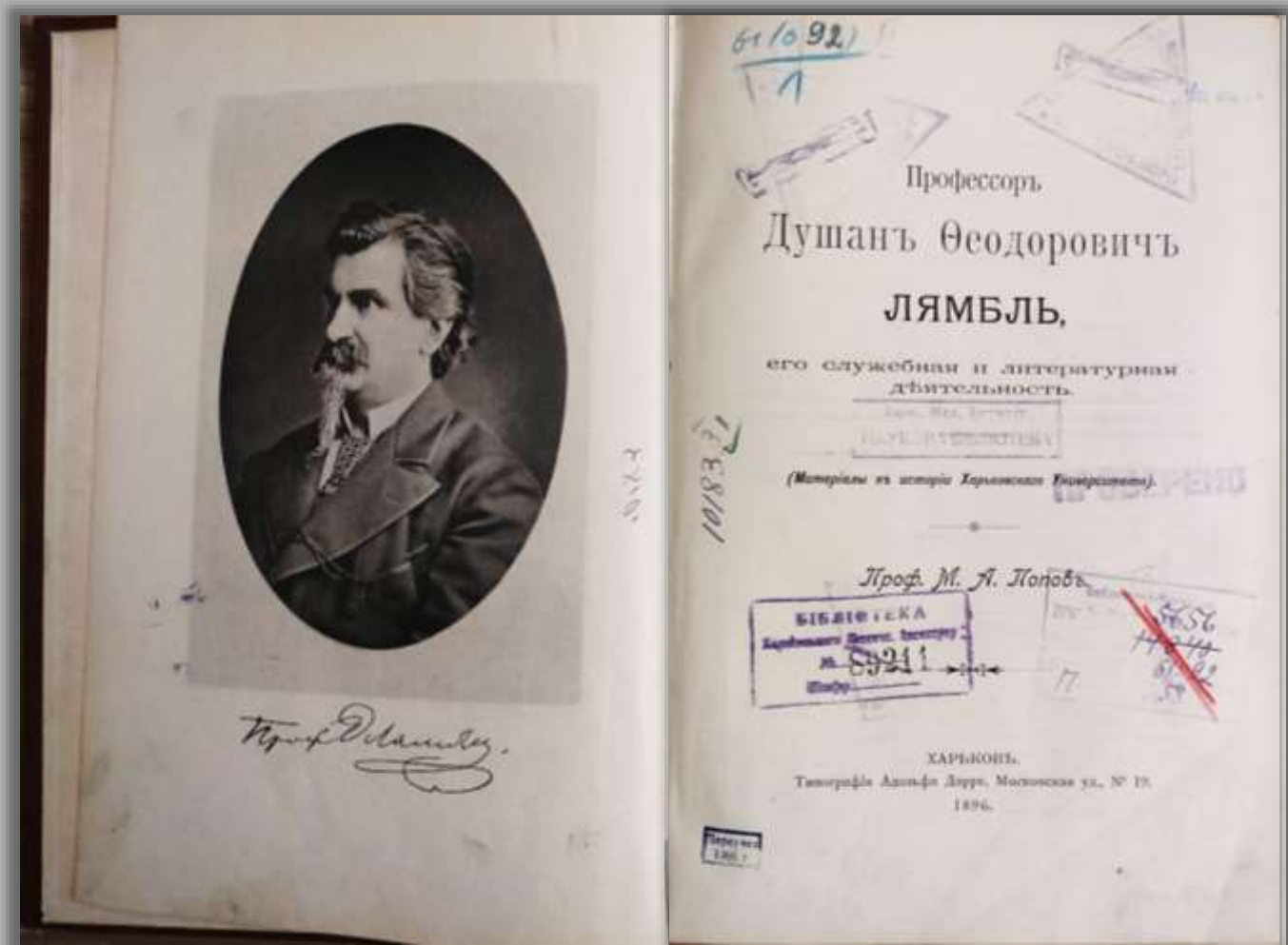

611.7 П

Попов М. А.

Musculus coraco-clavicularis posterior / М. А. Попов. – Харьковъ :
Типографія Адольфа Дарре, 1899. – 6 с.

61(092) П

Поповъ М. А.

Профессоръ Душанъ Θεοδоровичъ Лямбль,
его служебная и литературная дѣятельность :
матеріалы къ исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ. – Харьковъ : Типографія Адольфа
Дарре, 1896. – 277 с.

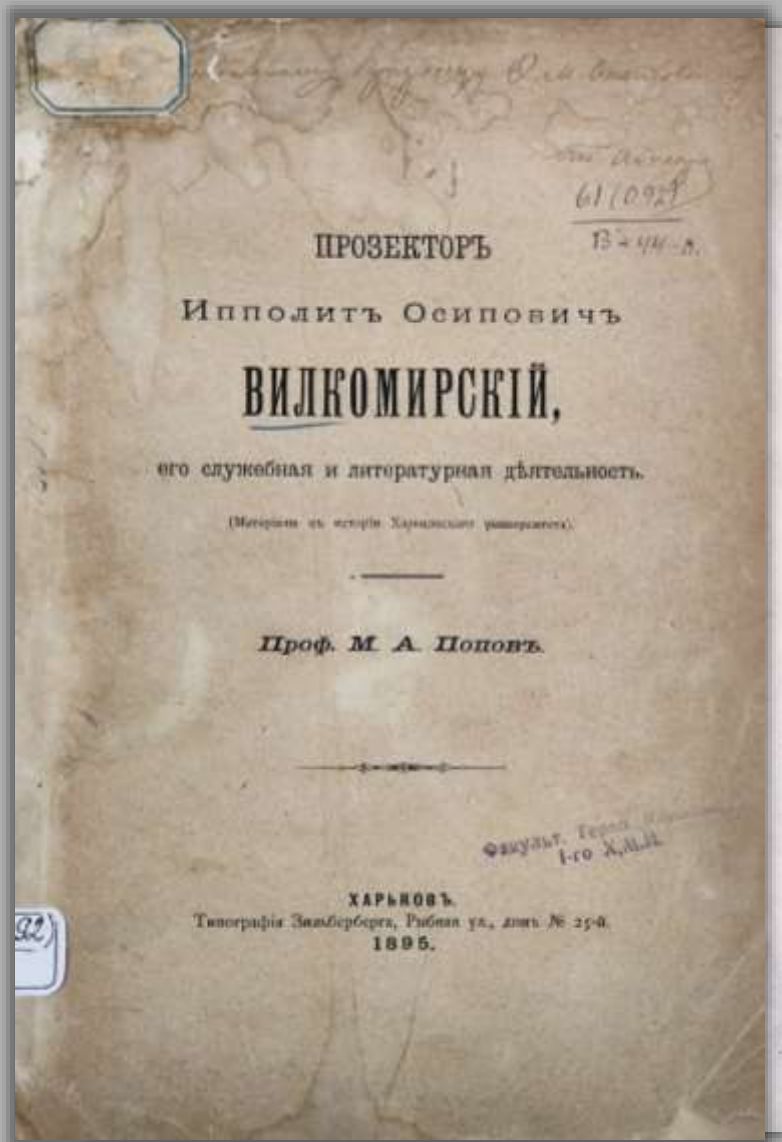

61(092) П

Поповъ М. А.

Профессоръ Пётръ Андреевичъ Нарановичъ,
его служебная и литературная дѣятельность :
матеріалы къ исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ. – Харьковъ : Паровая Типографія
и Литографія Зильбербергъ, 1898. – 44 с.

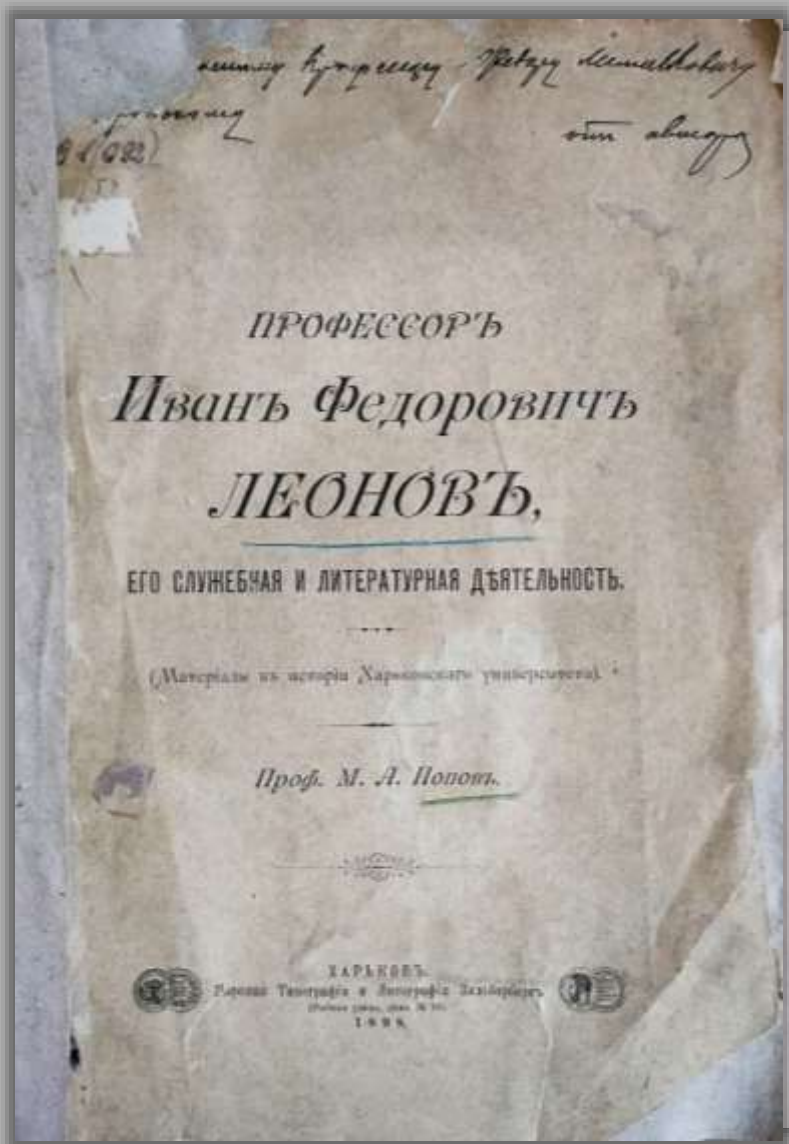

61(092) П

Поповъ М. А.

Прозекторъ Ипполитъ Осиповичъ Вилкомирскій,
его служебная и литературная дѣтельность : матеріалы къ
исторіи Харьковскаго университета / М. А. Поповъ. – Харьковъ :
Типографія Зильберберга, 1895. – 83 с.

61(092) П

Поповъ М. А.

Профессоръ Иванъ Федоровичъ Леоновъ,
его служебная и литературная дѣятельность : матеріалы къ
исторіи Харьковскаго университета / М. А. Поповъ. – Харьковъ :
Типографія и Литографія Зильбербергъ, 1898. – 23 с.

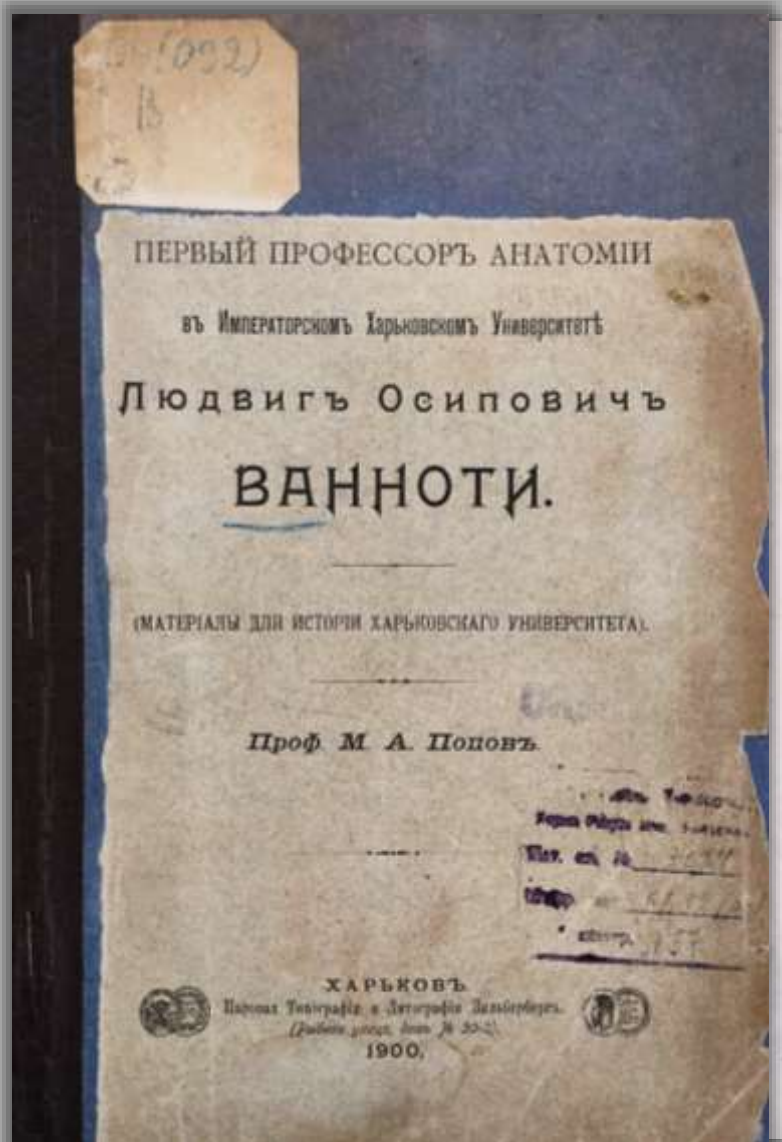

61(092) П

Поповъ М. А.

Профессоръ Александръ Саввичъ Венедиктовъ,
его служебная и литературная дѣятельность : матеріалы для
исторіи Харьковскаго университета / М. А. Поповъ. – Харьковъ :
Типографія и Литографія Зильбербергъ, 1899. – 84 с.

61(092) П

Поповъ М. А.

Первый профессоръ анатоміи въ Императорскомъ Харьковскомъ Университетѣ Людвигъ Осиповичъ Ванноти : матеріалы для исторіи Харьковскаго университета / М. А. Поповъ. – Харьковъ : Типографія и Литографія Зильбербергъ, 1900. – 29 с.

МЕДИЦИНСКІЙ ФАКУЛЬТЕТЪ

ХАРЬКОВСКАГО УНИВЕРСИТЕТА

за первыя 100 лѣтъ его существованія

(1805–1905).

I. Исторія Факультета.

II. Историческіе очерки кафедръ.

III. Біографическій словарь профессоровъ
и преподавателей.

ПОДЪ РЕДАКЦІЕЙ

проф. И. П. Скворцова и Д. И. Багалъя.

Изданіе Университета.

ХАРЬКОВЪ.

Типографія „Печатное Дѣло“ им. К. Н. Гагарина, Харьковскан—5.
1905—1906.

ИСТОРИЧЕСКІЙ ОБЗОРЪ

нскаго факультета Императорскаго Харьковскаго
университета

(1805–1905).

до 100 лѣтъ съ тѣхъ поръ, какъ была открыта и начала
жить Императорскій Харьковскій университетъ. Предначер-
занія незыбленнаго Государя Императора Александра Благо-
распространить просвѣщеніе въ средѣ его подданныхъ, под-
ня Россіи необходимыхъ полезныхъ ученыхъ дѣателей для
рода, недостатокъ которыхъ такъ резко сказывался въ то
и, побудили Монарха устроить новыя высшія школы, на
и которыхъ лежало воспитать полезныхъ по своему знанію
людей для успѣшнаго развитія въ государствѣ различныхъ
хъ практическаго приложенія въ жизни общества. Время по-
о великая задача выполнена, и каждый русскій съ чув-
чайшей благодарности долженъ познать имя Монарха, про-
Александра I-го.

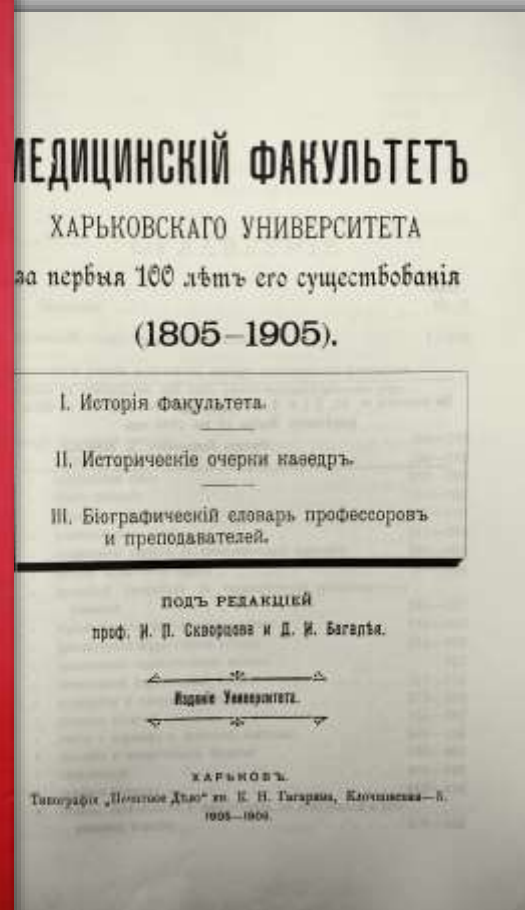
не мѣсто подробно останавливаться на историческомъ об-
анія университета вообще и наше вниманіе будетъ обра-
очительно на медицинскій факультетъ Харьковскаго универ-
ситета въ 1805 году.

овскій медицинскій факультетъ началъ свою жизнь и въ
иъ развивался и совершенствовался согласно тѣмъ условіямъ,
работывались уставами университетовъ 1804, 1835, 1863 и
ѣ, съ нѣкоторыми, впрочемъ, въ иныхъ годахъ, отклоненіями,
ни особенными министерскими циркулярами и дополненіями
ещему уставу. Такія видоизмѣненія, вліявшія болѣе или ме-
ть и объемъ преподаванія, наблюдались обыкновенно уже на
с. 1

61(09) М

Медицинскій факультетъ Харьковскаго
университета за первыя 100 лѣтъ его существованія
(1805-1905) / подъ ред. проф. И. П. Скворцова
и Д. И. Багалъя. – Харьковъ : Типографія Печатное
дѣло, 1905-1906. – V, 471, 314, XVI с.

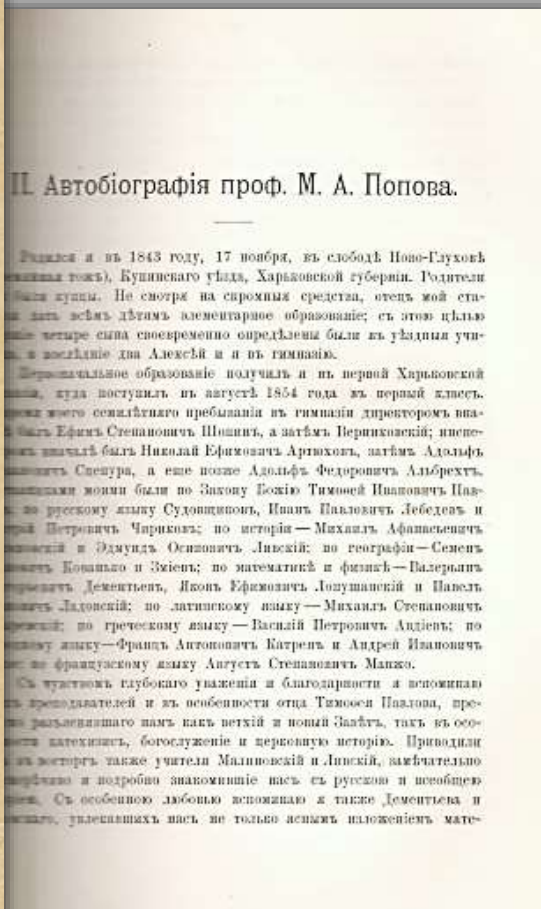

61(09) М

Медицинский факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805-1905) / под ред. проф. И. П. Скворцова и Д. И. Багалея ; авт. предисл. С. М. Куделко. – Репр. воспроизведение изд-я. – Харьков : Сага, 2011. – 818 с.

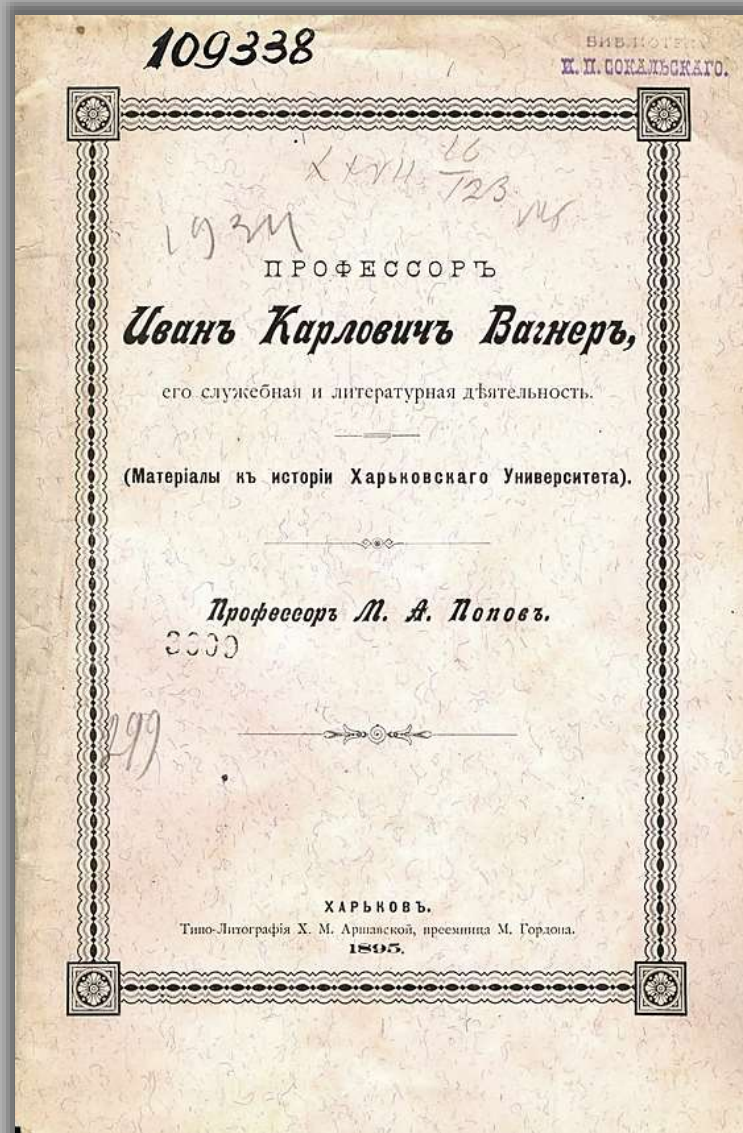
Книги з Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Сборникъ въ память 30-лѣтняго юбилея ученой
и педагогической дѣятельности профессора Митрофана
Алексѣевича Попова. – Харьковъ : Паровая типографія и
Литографія Зильбербергъ, 1897. – 276 с. – URL:

[http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/
769](http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/769)

Поповъ М. А.

Профессоръ Иванъ Карловичъ Вагнеръ,
его служебная и литературная дѣятельность :
матеріалы къ исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ. – Харьковъ: Типо-Литографія
Х. М. Аршавской, 1895. – 36 с. – URL:

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/2341>

Поповъ М. А.

Профессоръ Тимоѳей Степановичъ Иллинскій,
его служебная и литературная дѣятельность :
матеріалы къ исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ. – Харьковъ : Типографія и
Литографія Зильбербергъ, 1897. – 44 с. – URL:

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/2342>

ЛѢТОПИСЬ ХАРЬКОВСКАГО УНИВЕРСИТЕТА.

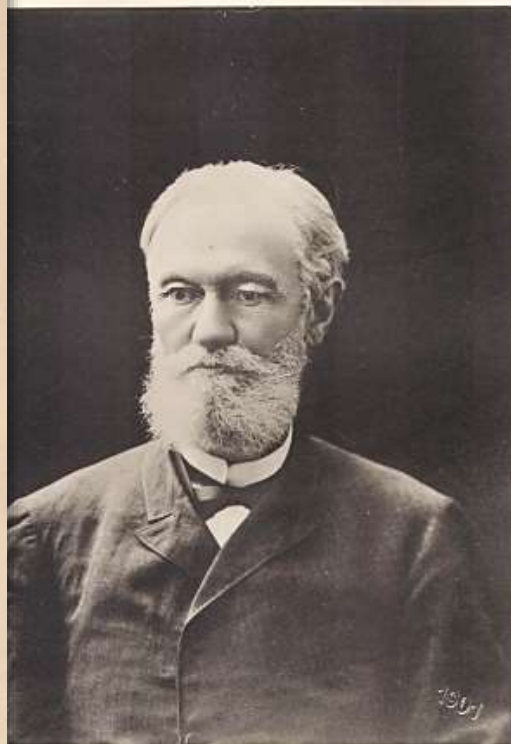
✓
ПРОФЕССОРЪ
АЛЬБЕРТЪ САМОЙЛОВИЧЪ
ПИТРА.

(Матеріалы для исторіи Харьковскаго Университета).

Проф. М. А. Попова.

Дружеска Печать, Харк. Универ., 1902 г.

1

Albert Samoilovich Pitra

Поповъ М. А.

Профессоръ Альберт Самойловичъ Питра :
матеріалы для исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ // Записки Императорскаго
Харьковскаго университета. – Харьковъ : Паровая
Типо-Литографія М. Зильбербергъ и С-вья, 1902.
– Кн. 2. – С. 1-35. – URL:

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/730>

ЛѢТОПИСЬ ХАРЬКОВСКАГО УНИВЕРСИТЕТА.

ПРОФЕССОРЪ
Аполлинарій Григорьевичъ
ПОДРЕЗЪ,
его служебная и литературная дѣятельность.

(Материалы для исторіи Харьковскаго университета).

Проф. М. А. Поповъ.

М. А. Поповъ

Поповъ М. А.

Профессоръ Аполлинарій Григорьевичъ Подрезъ,
его служебная и литературная дѣятельность :
матеріалы для исторіи Харьковскаго университета
/ М. А. Поповъ. – Харьковъ : Паровая Типография
и Литография М. Зильберберг и С-вья, 1902. – 158 с.
– URL:

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/2343>

Підготували
Л.В. Скрипченко
В.В. Віскова